

# Nordområden

e

*Mellom stormaktsspill og klimakrise*



Fridtjof Nansen  
Institute



Serafima Andreeva  
Forsker, Fridtjof Nansens Institutt  
sandreeva@fni.no



# Barents – Nordområdene

- Kolahalvøya
- Svalbard
- Finland og Sverige i NATO
- Bilaterale Norge-Russland samarbeid
- Etter 2022 – mindre «brinkmanship»



# Arktis - Bering - Stillehavet

- Høyere spenning
- Kina - Russland - USA



# Geopolitikk i Arktis

- *Regionale samarbeid:* Arktisk råd
- *Stormaktspolitikk:* Russland – USA (– Kina)
- *Bilaterale spenninger:* Norge-Russland





# Internasjonalt samarbeid



# Arktisk råd

- Tre nivåer: ministermøter, embetsnivå, arbeidsgrupper
- Viktigste arenaen for samarbeid i Arktis
- Konsensusbasert
- Formannskapsovertagelse mellom Russland og Norge i 2023, også til Kongeriket Danmark i 2025
- Observatører: ikke-Arktiske stater og ikke-statlige aktører.
- Permanente deltakere: urfolksorganisasjoner



Bilde: Arctic Council Secretariat /Linnea Nordström

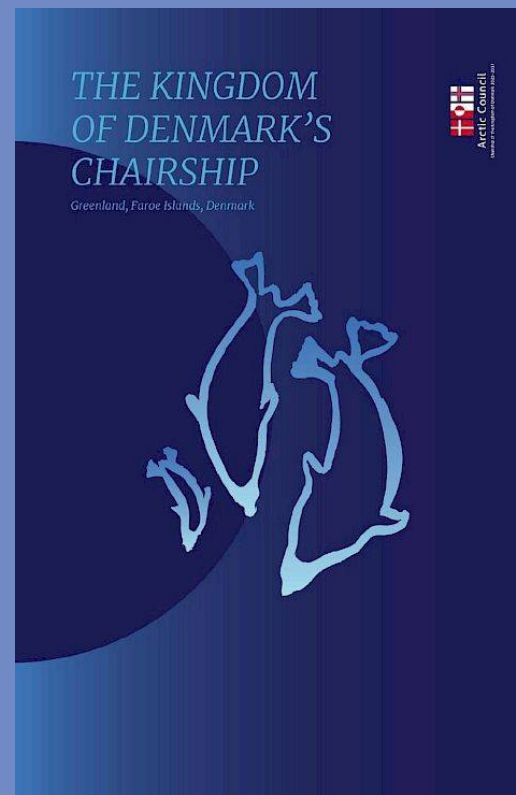
# Fra 'Survival' til 'Function'



Overlevelse  
av Arktisk råd  
som  
overordnet  
mål

Mye praktisk  
arbeid i rådet  
gikk på å få  
aktivitet i  
gang igjen

Finne balanse  
hvor man kan  
involvere  
Russland



Ikke lenger kun  
overlevelse men  
snakk om  
funksjon

Urfolk i sentrum

Handlingsrommet  
avklart i større  
grad



# Forsknings samarbeid som diplomatisk verktøy

- Arktis som 'stedet man kan samarbeide med Russland'
- Ideen av forskning som 'uavhengig' og som del av diplomati
- Klima og miljø: Balansegang mellom vektlegging av nasjonale interesser og symbolsk engasjement for internasjonal status



# Samarbeid med Russland i nord per nå

## Ikke-bindende

| Organisasjon       | Nåværende status           |
|--------------------|----------------------------|
| Arktisk råd        | Aktiv, men usikker fremtid |
| Barentssamarbeidet | Russland er ute            |
| Østerssjørådet     | Russland er ute            |

## Bindende

| Organisasjon                                    | Nåværende status |
|---|------------------|
| Den internasjonale sjøfartsorganisasjonen (IMO) | Russland er med  |
| UNFCC   | Russland er med  |
| Det internasjonale havforskningsrådet           | Russland er ute  |
| Den blandete norsk-russiske                     | Pågående         |

| Avtale   | Nåværende status                 |
|--|----------------------------------|
| Søk og redningsavtalen   | Pågående                         |
| Forebygging og felles håndtering av oljeutslipp i Arktis         | Pågående                         |
| Avtale om styrking av internasjonalt arktisk forskningssamarbeid | Pågående, men lite gjennomføring |





# Rusland



# Russland på Svalbard

- Formål: Beholde tilstedeværelse for å ivareta sikkerhetsinteresser og hindre militær bruk (tolkning av art. 9)
- Ikke uttalt mål om økt innflytelse, men opprettholde «minimumsnivå» av nærvær
- Skarpere retorikk og anklager siden 2022, men lite action på bakken.

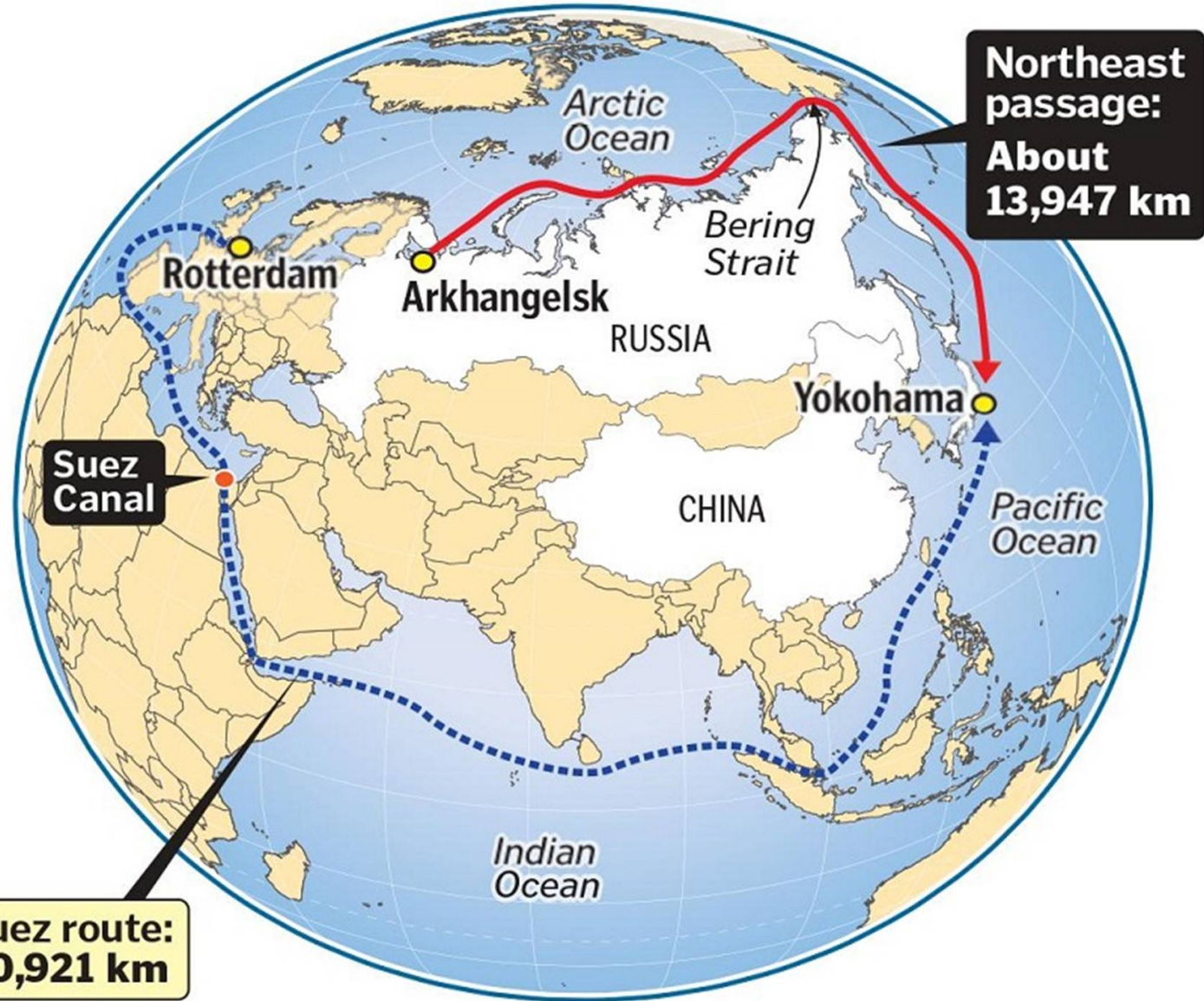


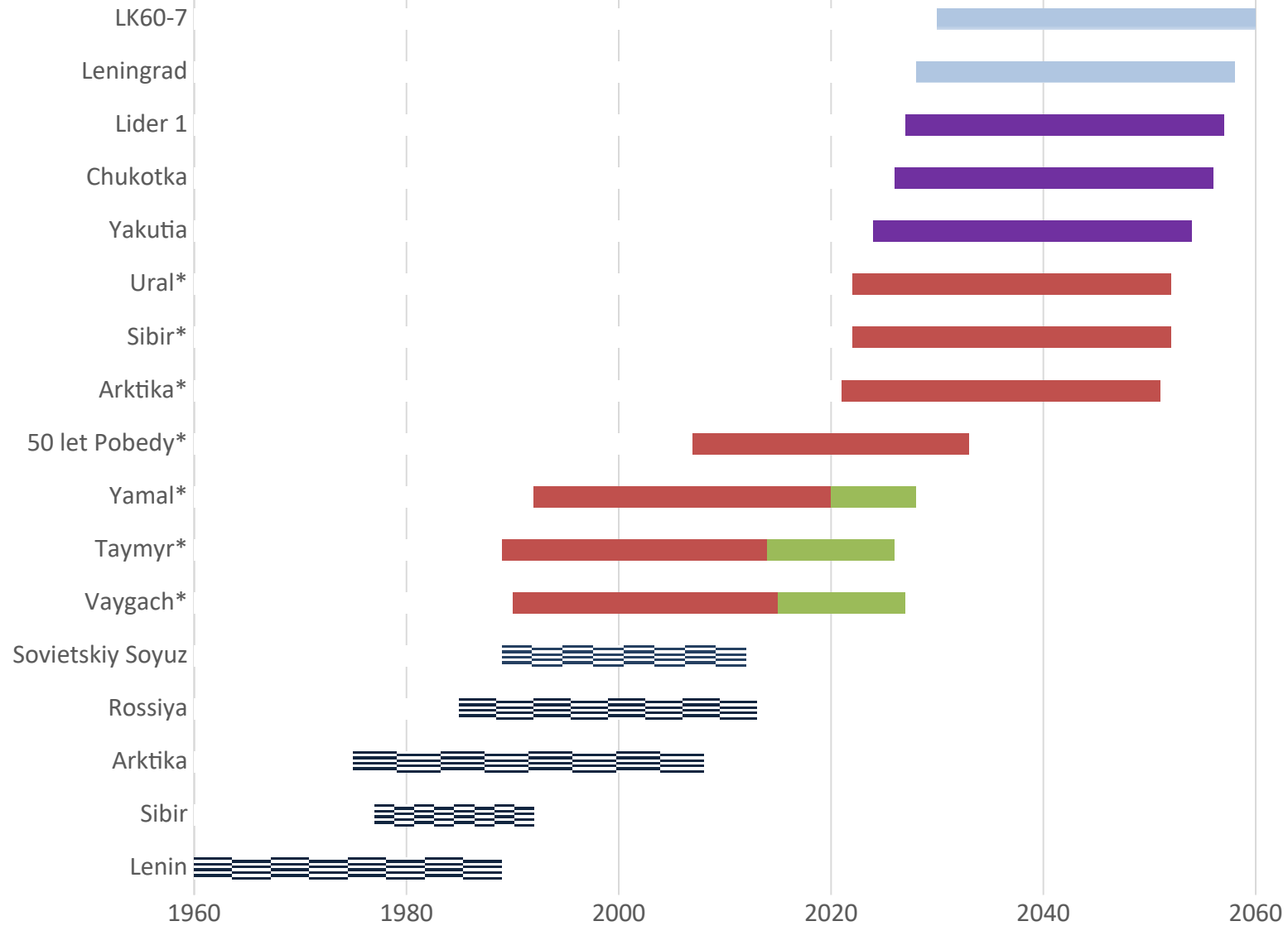
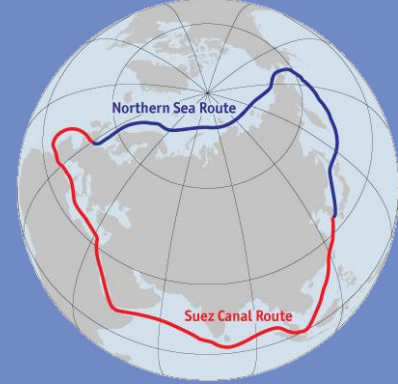
# Russland på Svalbard

- Trange økonomiske rammer, trenger private investorer
- Aktiviteter:
  - Kull, fases ned og ingen planer om nye gruver
  - Turisme, tilbakefall etter 2022 og krever investeringer
  - Forskning: små, spredte prosjekter, lite koordinert



## ■ THE NORTHEAST PASSAGE







# Ikke-Arktiske stater



# Et blikk østover?

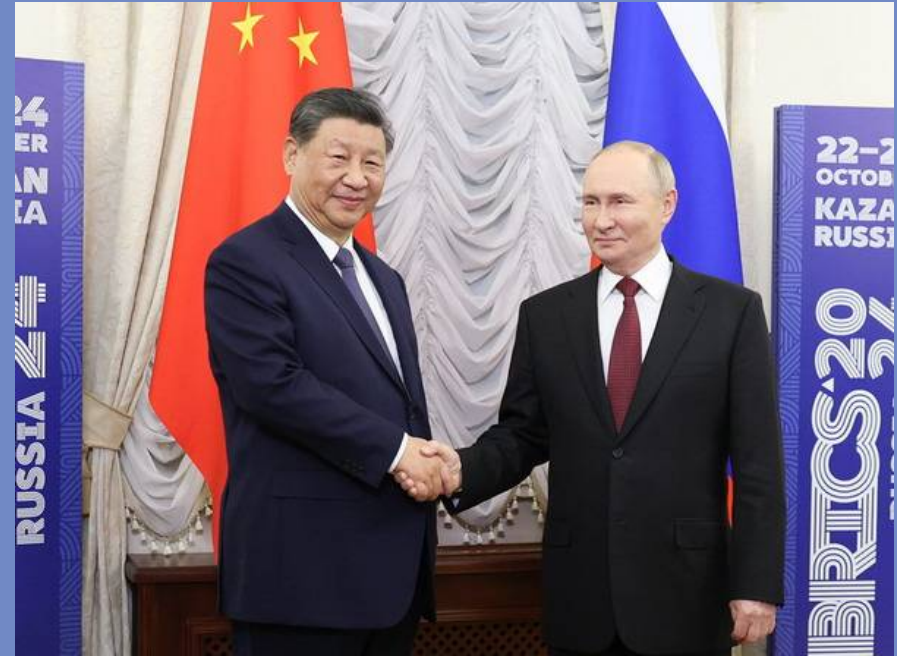


- Økt deltagelse fra ikke-arktiske land
- Motstridende interesser, felles fremgangsmåte
- BRICS som en utfordrer?
- Kina-Russland



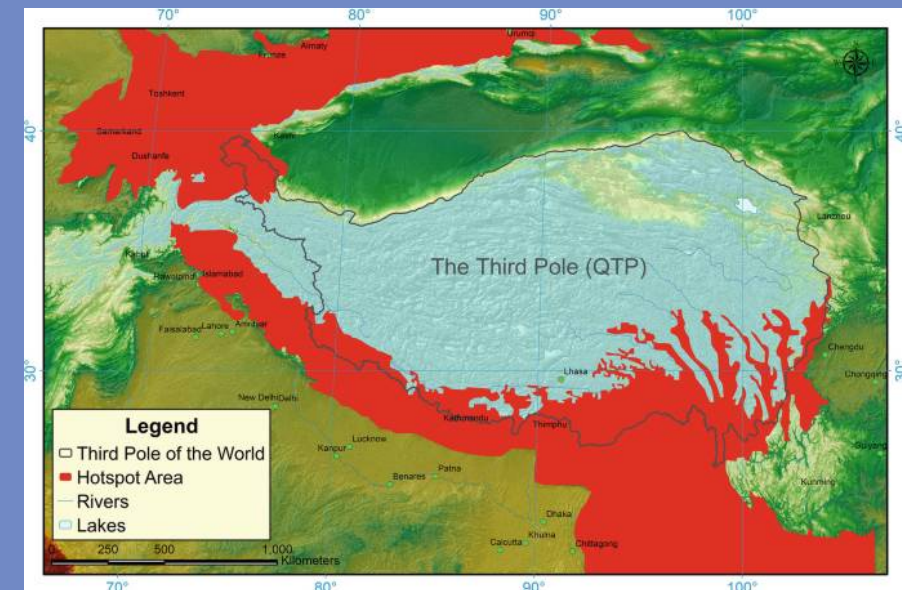
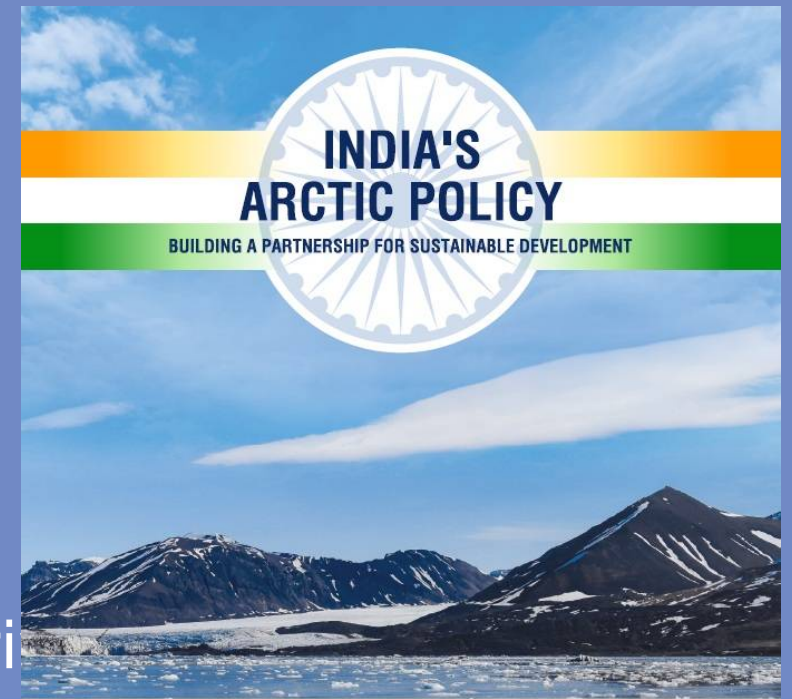
# Kina i Arktis

- Investeringer
- Forskning
- Sikkerhet
- Forholdet mellom Russland og Kina er ikke ubegrenset.



# India i Arktis

- “Third pole”
- Ny Arktis-strategi i 2022
  - Klimaendringer og samarbeid som uttalt driver
  - Relasjoner mellom Kina og India som ikke-uttalt driver



# BONUS: Trump og Grønland – hva er greia?

- Grønland ikke så strategisk viktig som Trump tror
  - Ingen hovedruter for skipstrafikk
  - Ikke sentralt for Russland
  - Ressurser er mer lønnsomme andre steder
- Grønland i en skvis: ønsker mer selvstyre og økonomisk utvikling, men skeptisk til gruvedrift og amerikansk dominans
- Mye symbolpolitikk fra USA's side
  - USA overdriver betydningen til Grønland (Østhagen, 2025)



# Veien videre

- “High North, Low Tension” gjelder fortsatt
- Institusjoner under press
- Klimaendringer ikke betydelig driver for beslutningstaking
- Økt global interesse i nord påvirker sikkerhetsbildet.

